

14

DA
CARL
SKREV
TIL
AUGUSTE

Af
CLAUS GRØNNE
ARKIVAR I
NY CARLSBERGFONDET

Om den genfundne korrespondance mellem billedhuggeren Auguste Rodin og Carl Jacobsen, hvor de to priser hinanden, men også irriteres.

Da Carl Jacobsen i år 1900 i Grand Palais, Paris, så en omfattende udstilling med Rodins skulpturer, indledte de to herrer en professionel relation, der indbefattede adskillige brevudvekslinger og afsendelsen af mange skulpturer fra billedhuggerens værksted til Ny Carlsberg Glyptotek i København. Glyptoteket ejer således en af verdens største og fineste samlinger af skulpturer udført af Rodin. Ved sin død i 1914 havde Carl Jacobsen købt 24 Rodin-værker.

I forbindelse med den store Rodin-udstilling på Glyptoteket i 1988 blev et udvalg af den eksisterende korrespondance mellem Carl Jacobsen og Auguste Rodin udgivet. I kataloget anføres, at en væsentlig del af korrespondancen er bortkommet, hvilket listen tydeligt bærer præg af, idet næsten alle brevene fra Rodin til Carl Jacobsen er fraværende. De bortkomne breve har været eftersøgt siden 1960'erne og var sidst brugt af Frederik Poulsen i en artikel med titlen "Carl Jacobsen og Rodin" i Nordisk Tidsskrift fra 1933.

Brevenes betydning

Under det aktuelle arbejde med digitaliseringen af Carl Jacobsens brevarkiv er de manglende breve imidlertid dukket op, således at hele korrespondancen mellem Rodin og Carl Jacobsen nu kan udgives "in extenso".

Æsken med den forsvundne korrespondance omfatter 28 breve til Carl Jacobsen skrevet af Rodin selv, 18 breve skrevet af Rodins sekretær(er) underskrevet af Rodin, 3 originale breve fra Carl Jacobsen til Rodin, et brev fra Rodin til museumsinspektør Theodor Oppermann, et brev fra Duchesse de Choiseul samt nogle lister over leverede værker og forsendelsespapirer. Endvidere er der breve fra enkelte andre korrespondenter bl.a. ét fra Georg Brandes til Carl Jacobsen om opstillingen af "Borgerne fra Calais".

Den omtalte artikel af Frederik Poulsen fra 1933 er interessant og typisk for både Poulsen og den tid, den er skrevet i: beundrende og loyal over for Carl Jacobsen og moderat begejstret for Rodin. Poulsen tager udgangspunkt i brevene, nærlæser dem, og bruger dem til at fortælle historien om Rodin-samlingens opståen og statuernes beskaffenhed, og til at belyse forholdet mellem Jacobsen og Rodin. Han sammenholder brevenes udsagn om detaljer i de enkelte genstande med det, der rent faktisk kan ses på de leverede skulpturer. Poulsens artikel er på alle måder et skoleeksempel på breves betydning som kildemateriale til belysning af en lang række forhold.

Auguste Rodin, *Kysset*. Statuen blev bestilt i år 1900 sammen med "Borgerne fra Calais" og fire andre kendte Rodin-skulpturer. Foto: Ole Haupt.

“
Kære Hr [Rodin]. Deres pragtfulde gruppe "Kysset" er lige ankommet. Jeg er ked af, at jeg ikke er digter, så jeg kunne synge dens pris og Deres med i smukke vers, men desværre evner jeg ikke at få to linjer til at rime. Jeg må derfor nøjes med uden omsvøb at takke Dem i prosa for det vidunderlige mesterværk, som De har skabt.
”

Auguste Rodin,
Borgerne fra Calais.
Gruppen ankom til Glyptoteket
i 1904 og blev opstillet udenfor
på hjørnet af det daværende
Søndre Boulevard og Tietgensgade.
Foto: Fritz Theodor Benzen.
Københavns Bymuseum.

Digitaliseringen af Carl Jacobsens Brevarkiv

Ny Carlsbergfondet påbegyndte i juni 2014 en digitalisering af de ældste dele af Glyptotekets og Ny Carlsbergfondets brevarkiver. Arkivalierne dækker perioden fra slutningen af 1870'erne frem til 1946 og udgør det vigtigste primære kildemateriale til Glyptotekets og Ny Carlsbergfondets tidlige historie og samlingernes tilblivelse.

Projektet har to formål: dels at sikre arkivalierne for fremtiden, dels at formidle udvalgte breve og korrespondancer digitalt i en ny og selvstændig brevbaseret med navnet Carl Jacobsens Brevarkiv.

Bevaringsdelen er nu tilendebragt: ca. 100.000 sider er scannet, og efterbehandlingen, herunder navngivning af de mange filer, er i fuld gang. Brevarkivet kan besøges via Ny Carlsbergfondets hjemmeside: www.ncf.dk

Begejstring og irritation

I kronologisk rækkefølge gennemgår Poulsen et udvalg af breve mellem Rodin og Carl Jacobsen lige fra Rodins svar på et nu tabt brev fra Carl Jacobsen i 1888 til Carl Jacobsens første store bestilling i 1900 og videre til breve om de næste store bestillinger i 1907 og til rykkere for ikke leverede arbejder og deciderede klager over udførelsen af detaljer på indkøbte skulpturer. Tonen i brevene mellem Rodin og Jacobsen svinger fra stor begejstring til åbenlys irritation. Poulsen nævner eksempler på breve, der viser begge stemninger. Han citerer kun i oversættelse, på nær i ét tilfælde, hvor han lader den franske tekst stå uoversat. Nedenfor er den franske tekst, som den står i de originale dokumenter, tilføjet i parentes.

23/12 1901 Rodin til Jacobsen

"Den hæder, Deres museum viser mig, gør mig meget lykkelig, og jeg forsikrer Dem om min dybe hengivenhed for Deres mægtige mellemkomst" ("Certainement l'honneur que le musée veut bien me faire de me le demander me rend très heureux et vous Monsieur pour votre puissante intercession je puis vous exprimer mon profond derouement").

24/8 1903 Rodin til Jacobsen

"Jeg beder Dem modtage forsikringen om mit levende og dybtføjte venskab" ("Agréer cher Monsieur Jacobsen l'expression de ma vive et profonde amitié").

25/9 1907 Rodin til Jacobsen

"Jeg takker for tanken om at oprette et Rodin-Museum, et forslag, der i høj grad hædrer min kunst og lønner mit arbejde, det altid brændende formål i mit liv". ("Je suis très honoré de la demande que vous me faites, et de votre projet que vous me communiquez de former une musée de mon oeuvre dans votre Glyptotèque. C'est une intention qui honore profondément mon art et recompense mon travail ce but toujours ardent de ma vie").

Også den anden vej var der begejstring. Ved modtagelsen af *Kysset* i 1904 kender Carl Jacobsens jubel ingen grænser, og han skriver til Rodin:

"Kære Hr [Rodin]. Deres pragtfulde gruppe "Kysset" er lige ankommet. Jeg er ked af, at jeg ikke er digter, så jeg kunne synges dens pris og Deres med i smukke vers, men desværre evner jeg ikke at få til linjer til at rime. Jeg må derfor nøjes med uden omsvøb at takke Dem i prosa for det vidunderlige mesterværk, som De har skabt" ("Cher Monsieur Rodin, Votre magnifique groupe "le Baiser" vient d'arriver. Je regrette que je ne sois pas poète pour pouvoir

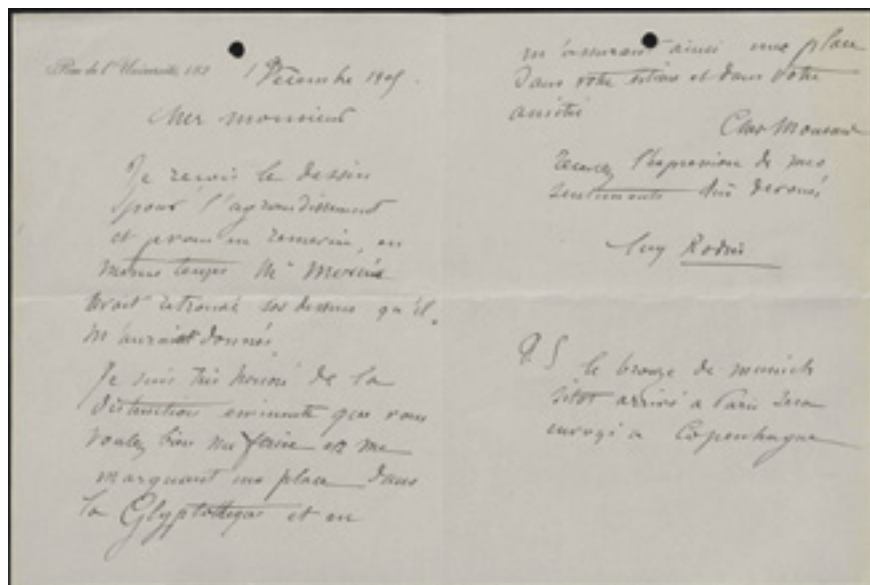
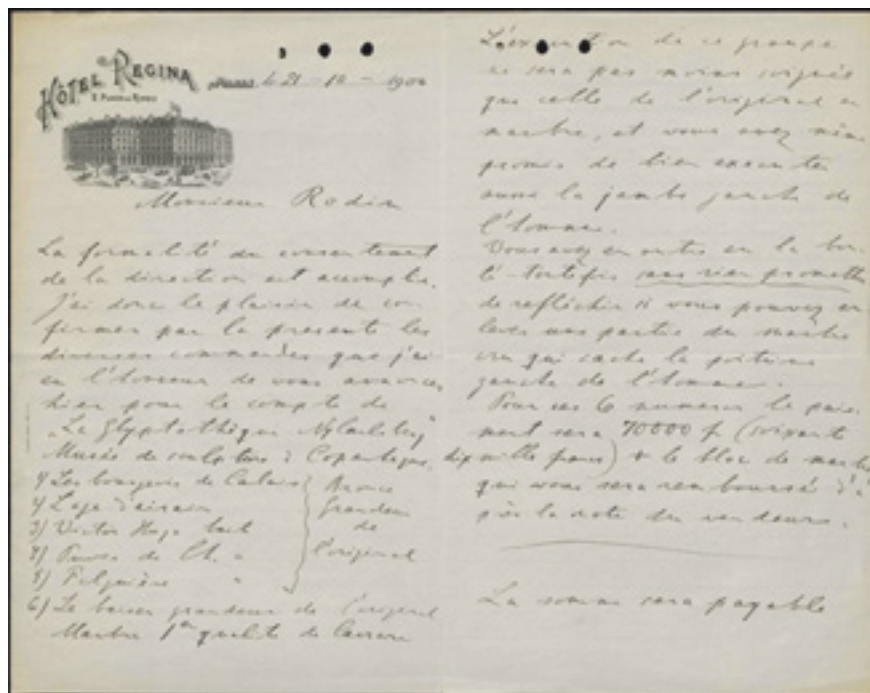
chanter ses éloges et les vôtres dans des beaux vers. Mais malheureusement je ne peux faire rimer deux lignes. Je dois donc me contenter de vous remercier tout carrément en prose pour le sublime chef d'oeuvre que vous avez accomplie"). Dette brev er ikke citeret af Poulsen, men er helt i tråd med Rodins taknemmelige breve.

Desværre er et brev fra 7. august 1906, hvor Rodin skulle have udtalt "L'histoire se renouvelle, et les Medicis se retrouvent à Copenhague à notre époque" (Historien fornyer sig, og Medicierne befinder sig i vore dage i København), ikke blandt de øvrige breve. Pudsigt nok brugte Jean Gautherin allerede i 1884 denne sammenligning mellem Jacobsen og renessancemæcenerne Medici'erne fra Firenze i et brev til Carl Jacobsen.

Skuffelse over "Velsignelserne"

I 1912 modtog Carl Jacobsen en marmorudgave af Rodins "Velsignelserne" (Les Benedictions), som han havde set og bestilt i Rodins atelier i 1907. Men han var overbevist om, at den statue, han modtog, ikke var den samme, som den han så i Rodins atelier. Han sendte sin forundring til Rodin, der bl.a. svarede: "...Deres brev, der ikke synes mig at stamme fra Deres Hjærte og Deres Hånd. Mefistofeles må have været på spil. Marmoret er udgaaet fra mit atelier med tanke på Dem. Hvis de ikke kan overvinde Deres utilfredshed, kan de sende mig det tilbage". ("...mais votre lettre me semble pas de votre cœur et de votre main. Le Mephistophelès a fait quelque chose. Le marbre que vous avez est le même d'il y a longtemps, est resté dans mon atelier

Auguste Rodin,
Borgerne fra Calais.
Nuværende opstilling.
Foto: Per Bak Jensen.

avec le pensée qu'il était à vous. Si vous ne pouvez vaincre votre désaffection, vous me le renverrez").

Rodin forsvarede sig og fik endda hertuginde af Choiseul, som Jacobsen kendte og havde besøgt, til at overbevise bryggeren om, at det virkelig var den udgave af "Velsignelserne", han tidligere har set, og nu havde modtaget. Carl Jacobsen var stadig skuffet, men afsluttede alligevel striden i et brev fra 22. juli således:

"I den ældre gruppe er rummet mellem den hvide arm og de to hoveder klart og hovederne godt belyst, mens i den tilsendte marmoret foroven er en kompakt masse, både hoveder og arme, således at det er umuligt at skelne ansigternes udtryk. Og disse ansigter var perlerne i monsieur Rodins kunst. De ser altså, kære M. Rodin, at Mefistofeles har blandet sig i sagen. Men har jeg valget mellem at beholde gruppen, som den er, eller slet ikke at have den, så beholder jeg den". ("Dans le premier groupe (Cladel p. 68) l'espace entre le bras soulevé et les deux têtes est à jour et laisse la lumière tomber sur les deux têtes, tandis que sur notre groupe le marbre en haut est une masse compacte, têtes+bras, qui vous empêche de distinguer et de jouir l'expression de ces deux têtes, qui d'après mon avis sont deux des plus belles perles de tout l'art de Monsieur Rodin. Vous voyez donc cher Monsieur Rodin que Mephistophèle n'y est pour rien, et que mes lettres sont écrites avec mon cœur comme avec ma main. Comme j'ai le choix d'avoir le groupe comme il est, ou de ne l'avoir pas de tout, je préfère de le garder").

Frederik Poulsen citerer udvalgte passager af udvalgte breve og i oversættelse, hvilket er normalt ved anvendelsen af brevmateriale, hvor et uddrag ofte er tilstrækkeligt til at underbygge de forhold, man ønsker at belyse. Ofte har man lyst til at se hele kilden på originalsproget, men hensynet til artiklens læsbarhed, omfang og udstyr har spillet ind. Poulsen kunne have inddraget flere breve i sin artikel, men har begrænset sig til et udvalg.

De færreste er i tvivl om, at for at få et fuldstændigt og ærligt billede af historien om Glyptoteket og i dette tilfælde Rodin-samlingen, må alle skriftlige kilder gøres tilgængelige i deres helhed. Og med op-

Carl Jacobsens første store bestilling af skulpturer hos Auguste Rodin dateret 21/10 1900.

Brev fra Auguste Rodin til Carl Jacobsen, hvori Rodin takker for den store ære, Carl Jacobsen viser ham ved at give ham en plads i Glyptoteket. Brevet er dateret 1/12 1901.

“
**Carl Jacobsen havde et iltert temperament,
 hvilket kun i afdæmpet form fremgår
 af brevene til Rodin.**
 ”

rettelsen af Carl Jacobsens brevarkiv er der nu mulighed for, at omfattende korrespondancer kan udgives *in toto* med gengivelse af det originale dokument, en transskribering samt oversættelse og annotering.

De genfundne Rodin-breve kan nu indlemmes i listen over den korrespondance, der blev udgivet i 1988, således at vi nu har et fuldstændigt korpus af kildemateriale til historien om Glyptotekets Rodinsamling.

Et brev fra Georg Brandes

Som anført er der i æsken med de forsvundne Rodin-breve også et brev fra litteraturkritikeren og forfatteren Georg Brandes til Carl Jacobsen dateret 24. marts 1911. Brevet må i sin tid være lagt her, fordi det handler om opstillingen af "Borgerne fra Calais", der efter ankomsten til København blev opstillet uden for Glyptoteket på hjørnet af Tietgensgade og Søndre Boulevard (nu H.C. Andersens Boulevard). Figurgruppen var opstillet på et over en meter højt podium, hvilket faldt Georg Brandes for brystet,

og han bad Carl Jacobsen overveje en anden mulighed, der var mere i overensstemmelse med Rodins oprindelige idé om en meget lavere placering. I Carl Jacobsens kopibog fra marts 1911 finder vi Carl Jacobsens svar på Brandes' brev. Carl Jacobsen takker Brandes for henvendelsen og skriver, at han er bevidst om problemet, men at den høje placering skyldes hensynet til 'gadedrengene'.

Carl Jacobsen havde et iltet temperament, hvilket kun i afdæmpet form fremgår af brevene til Rodin. Hensynet til 'gadedrengene', som Carl Jacobsen omtaler i sit brev til Brandes, refererer til en episode fire år tidligere. I 1907 var Carl Jacobsen blevet noteret af politiet for gadeuorden, fordi han havde pryglet en dreng, så denne gjorde i bukserne. Drengen var en sommerdag kravlet op på fodstykket til "Borgerne fra Calais" samtidig med, at Carl Jacobsen passerede i landaueren. Carl Jacobsen standsede, sprang ud af vognen og fik fat i drengen. Episoden afstedkom en del avisskriveri og mindst én karikaturtegning, hvor Carl Jacobsen, rasende og truende, beskytter skulpturen.

Karikaturtegning af Carl Jacobsen, der truer en dreng, som er kravlet op på *Borgerne fra Calais*. 1907.